

METING 2023

Monitor LOB

ao consult

Rapport Monitor LOB 2023
Samenvatting Eindmeting

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van
het Expertisepunt LOB VO-MBO

Arbeid Opleidingen Consult B.V.
Giessenburg, 29 augustus 2023

© 2023 AO Consult, all rights reserved

INHOUD

OVER DE MONITOR LOB ____ 4

LOB IN VISIE + BELEID ____ 5

LOB-ACTIVITEITEN + BEGELEIDING ____ 6

LESSEN UIT DE CORONATIJD ____ 7

PROFESSIONALISERING + KWALITEITSBEWAKING ____ 8

WAARDERING + GEWENSTE ONDERSTEUNING ____ 9

ALGEMENE CONCLUSIES ____ 10

AANBEVELINGEN ____ 11

OVER DE MONITOR LOB

LOB/ Loopbaanontwikkeling en -begeleiding staat voor alle activiteiten en begeleiding die een school onderneemt om leerlingen en studenten te laten ontdekken wie ze zijn en waar hun talenten en motivatie liggen. Daarnaast omvat LOB ook de ondersteuning die een school biedt bij de oriëntatie van jongeren op een passende studie en toekomstig beroep.

MONITOR LOB/ Om een beeld te krijgen van de LOB-activiteiten in de scholen en om na te gaan of scholen behoefte hebben aan ondersteuning, laat het Expertisepunt LOB de Monitor LOB uitvoeren door onderzoeksbureau AO Consult. De monitor kent drie meetmomenten: 2018, 2020 en 2023. Dit rapport vat de uitkomsten samen van de eindmeting in 2023.

ONDERZOEKSOPZET/ De Monitor LOB is een mix van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Via online vragenlijsten is bij een grote groep schoolleiders en decanen/LOB-coördinatoren informatie opgehaald en via focusgroepen is binnen een kleinere groep (schoolleiders, decanen/LOB-coördinatoren en leerlingen/studenten) de gevonden informatie verdiept. Onder leerlingen en studenten is geen enquête afgenomen.

DOELGROEPEN/ Het onderzoek richt zich op vo en mbo. Daarbinnen is informatie verzameld bij schoolleiders, decanen/LOB-coördinatoren en leerlingen/studenten.

FOCUSGROEPEN/ De kwalitatieve verdieping heeft plaats gevonden in de vorm van vier focusgroepen onder schoolleiders vo en decanen in vo en mbo, twee interviews met schoolleiders mbo, één focusgroep onder leerlingen in vo en een interview met een student in het mbo. Daarnaast is aanvullende informatie uit een onderzoek van JOB onder mbo-studenten in de monitor meegenomen.

RESPONS ENQUÊTE/ Aan de enquêtes werkten in 2023 in totaal 486 respondenten mee. Ondanks herhaalde oproepen, bleef de respons bij schoolleiders in het mbo (net als in de 2e meting) te laag om een representatief te geven. Dit beeld kan voor alle andere groepen wel gegeven worden.

		2018	2020	2023
Schoolleiders	VO	545	660	167
	MBO	111	24	39
Decanen/LOB-coördinatoren	VO	237	509	189
	MBO	112	107	91

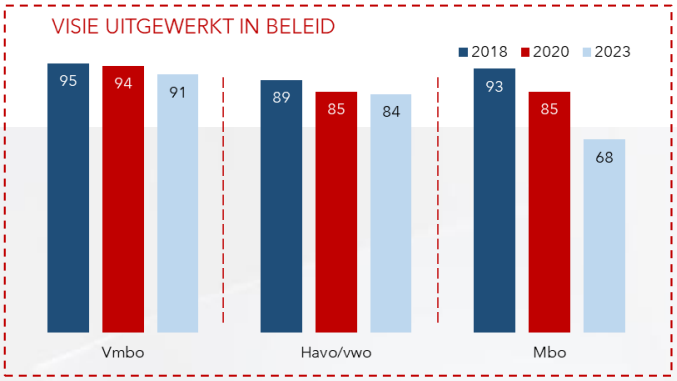
Wanneer er geen verschillen gevonden zijn binnen het vo (vmbo vs havo/vwo) dan wordt gesproken over vo als geheel.

LOB IN VISIE + BELEID

VISIE/ De meerderheid van de scholen heeft een visie op LOB geformuleerd, al neemt dit in vergelijking met eerdere jaren wel af in vmbo en mbo. Kenmerkend voor de visie op LOB in het vo zijn: oriëntatie op beroep, profiel en vervolgonderwijs en het maken van bewuste keuzes. In het mbo wordt de visie op LOB het vaakst gekenmerkt door kennis van eigen talenten en de vijf loopbaancompetenties, naast eveneens de oriëntatie op beroep/vervolgonderwijs.

BELEID/ Alhoewel de meeste scholen hun visie op beleid hebben uitgewerkt, is dit niet overal bekend. Een groeiend aantal LOB-coördinatoren/decanen (met name in het mbo) geeft aan niet te weten waar het beleid terug te vinden of vermoedt dat het helemaal niet is uitgewerkt. Als het wel gebeurt, wordt LOB-beleid in het vo het vaakst uitgewerkt in een LOB-werkplan en/of het PTA. In het mbo gebeurt dat veelal in een beleidsplan/teamplan, schoolgids en/of een LOB-werkplan. Borging van LOB vindt in de regel plaats doordat hier formatie specifiek voor vrijgemaakt wordt. Daarnaast neemt een deel van de schoolleiders LOB op in de kwaliteitscyclus.

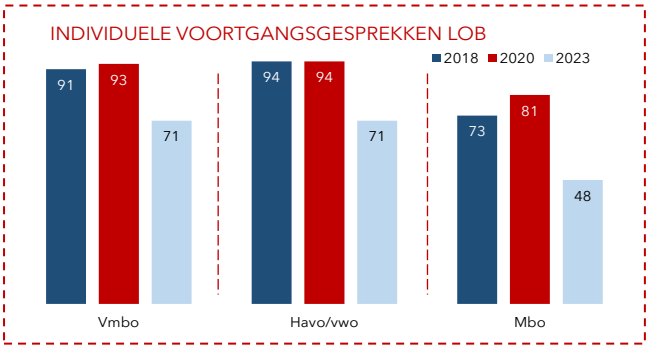
BETROKKEN BIJ MAKEN BELEID/ In de meeste scholen wordt LOB vormgegeven door LOB-coördinatoren, mentoren, afdelingsleiders en leerlingen/studenten. Al neemt in het mbo het betrekken van studenten af, maar is het juist wel weer gebruikelijker geworden het hele docententeam te betrekken.

TAKEN OP SCHOOL/ Qua taken worden visie en beleid vooral uitgezet door de leidinggevenden en is coördinatie van LOB doorgaans een taak van decanen en LOB-coördinatoren. Begeleiding van LOB is meestal in handen van tweedelijnszorgteams en mentoren/LOB-begeleiders. De uitvoering is vaak een taak van zowel decanen, docenten, leerlingen/studenten en ouders.

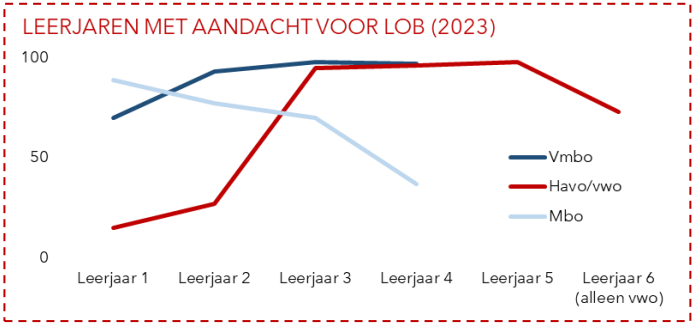
LOB-ACTIVITEITEN + BEGELEIDING

LOB-ACTIVITEITEN/ In vmbo bestaat LOB uit (snuffel)stages/bedrijfsbezoeken, open dagen en het maken van opdrachten. In havo en vwo krijgen de leerlingen doorgaans de mogelijkheid om een open dag te bezoeken, een test te doen, opdrachten te maken, informatiemarkten en/of grote studiebeurzen te bezoeken en/of op snuffelstage te gaan. Het vaakst genoemd in het mbo zijn het doen van projecten op school en het volgen van LOB-lessen.

Leerlingen geven in de focusgroep aan het belangrijk te vinden dat ze door LOB-begeleiding in aanraking komen met vakken en opleidingen die je normaal niet zo vaak ziet, bijvoorbeeld ook mogelijkheden over de grens (zoals diergeneeskunde in België). Tegelijk is het ook belangrijk dat je als LOB-begeleider de leerlingen de gevolgen van hun keuzes inzichtelijk maakt.

BEGELEIDING/ Begeleiding aan leerlingen in het vo wordt vooral gegeven tijdens loopbaangesprekken en/of voortgangsgesprekken, vaak gehouden door de mentor of decaan. In het mbo gebeurt het op verschillende manieren: zowel in de vorm van voortgangsgesprekken en/of loopbaangesprekken als in gesprekken waarin studentzorg centraal staat.

STARTMOMENT LOB/ In vmbo wordt op meer dan de helft van de scholen al direct in het eerste leerjaar aandacht besteed aan LOB en neemt dat percentage verder toe. In havo en vwo wordt LOB structureel ingebed vanaf leerjaar 3 (het jaar waarin de profielkeuze wordt gemaakt. Ten opzichte van de eerdere jaren neemt echter in 2023 ook het aantal havo- en vwo-scholen dat in het eerste jaar al begint met LOB toe. In mbo geven bijna alle decanen/LOB-coördinatoren aan dat LOB in het eerste leerjaar een plek heeft en neemt de aandacht daarvoor in de latere jaren af.

LESSEN UIT DE CORONATIJD

TERUG NAAR FYSIEK/ In de jaren dat de scholen te kampen hadden met de gevolgen van de coronapandemie, werden veel activiteiten die niet fysiek plaats konden vinden online georganiseerd. In alle sectoren zien we dat na corona de LOB-activiteiten weer fysiek plaatsvinden, al wordt er in havo/vwo en in mbo wel regelmatig een combinatie met online gemaakt. In het vmbo is dat niet gebruikelijk.

BREED ONLINE, SMAL FYSIEK/ LOB verzorgen was in de coronatijd echt een uitdaging. Terugkijkend is men het over eens dat het niet mogelijk is om puur op basis van online ervaringen een goede keuze te maken. Toch is er een aantal elementen behouden gebleven. De combinatie voor zowel havo-/vwo-leerlingen als voor mbo-studenten om eerst online zich breed te oriënteren en daarna fysiek een selectie van opleidingen te bezoeken, wordt vaak genoemd als voordeel. Hierin heeft corona bijgedragen omdat de (online) voorlichtingsfilmpjes van de verschillende opleidingen een duidelijke verbeterslag hebben doorgemaakt.

LAAGDREMPELIG CONTACT/ Een andere les uit de coronatijd die vaak genoemd wordt, is dat het contact houden met ouders, maar bijvoorbeeld ook met praktijkbegeleiders makkelijker is geworden. In Teams kun je elkaar effectief even spreken, zonder dat er gereisd hoeft te worden.

Decanen/LOB-coördinatoren vertellen:

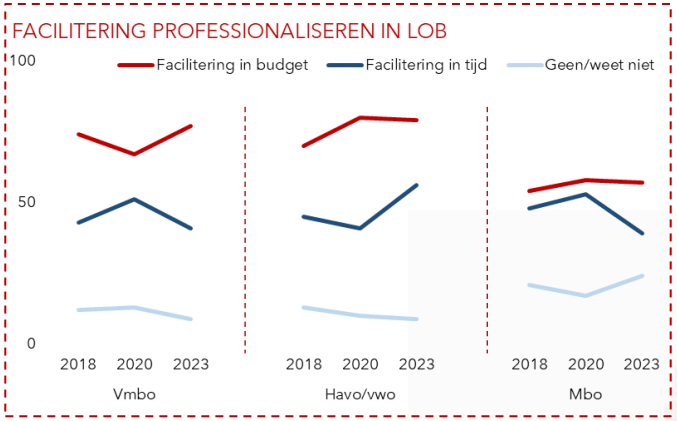
"Bij het bezoek van open dagen heeft een aantal hogescholen vooraf een online avond. Dit vind ik een mooie toevoeging. Leerlingen kunnen hier alvast een eerste oriëntatie doen en op de open dag gericht op pad gaan. Ik ben wel van mening dat de fysieke open dag uiteindelijk de meeste meerwaarde heeft!"

"Sommige leerlingen gaan door de online contactmogelijkheden (beetje anoniem) sneller op onderzoek uit dan dat ze fysiek (in de massa) iets moeten bekijken of ervaren. Voor beide is iets te zeggen. Persoonlijk vind ik de fysieke contactmomenten fijner zodat je ook sneller op non-verbale dingen kunt reageren of daarop bevragen."

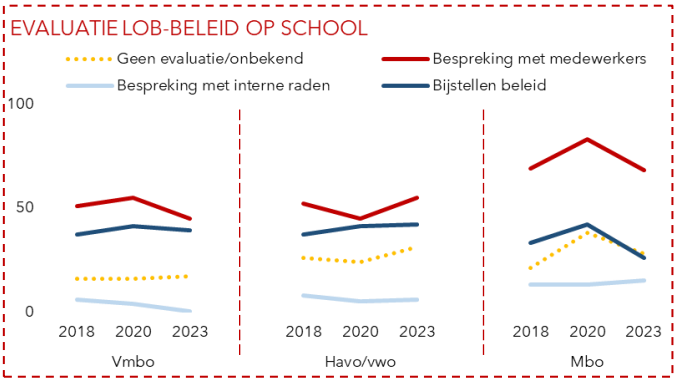
"Door online open dagen kun je snel een beeld krijgen van een opleiding met het voordeel dat als het niets is, je niet naar bijvoorbeeld Groningen hoeft te reizen."

PROFESSIONALISERING + KWALITEITSBEWAKING

PROFESSIONALISERING/ Decanen en LOB-coördinatoren geven in meerderheid aan dat het voor hen mogelijk is zich verder te professionaliseren op het gebied van LOB. In het mbo geeft een kwart van de decanen/LOB-coördinatoren aan hier niet van op de hoogte te zijn. Dit is hoger dan in voorgaande jaren en hoger dan in het vo. Doorgaans wordt professionalisering op het gebied van LOB gefaciliteerd door het beschikbaar stellen van budget en (in iets mindere mate) uren.

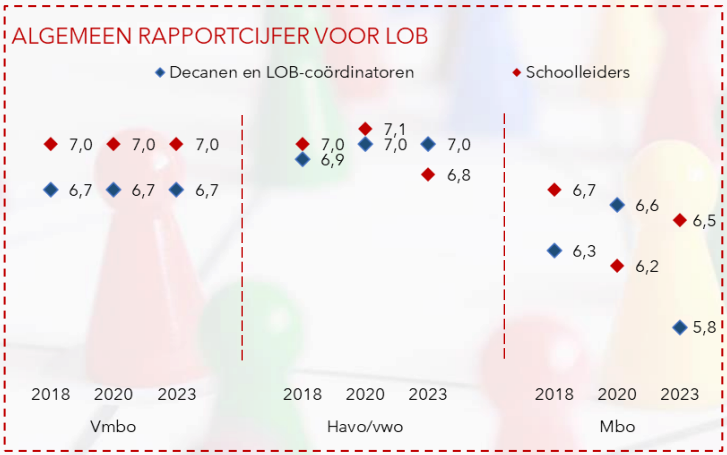

KWALITEITSBEWAKING/ Op de meeste scholen wordt LOB geëvalueerd, in het vmbo nog meer dan in havo/vwo (waar het zelfs minder gebeurt dan voorheen) en mbo, waar het in een ongeveer één op de vier scholen niet systematisch gebeurt of bij de schoolleider niet bekend is dat het gebeurt. Evaluaties richten zich net als in eerdere jaren meestal op het meten van de tevredenheid over LOB bij leerlingen en studenten en het evalueren van specifieke LOB-activiteiten.

AAN DE SLAG MET RESULTATEN/
Uitkomsten van de evaluaties worden het vaakst besproken met medewerkers en leiden regelmatig tot het bijstellen van beleid, maar het bespreken met leerlingen en studenten lijkt nauwelijks te gebeuren.

WAARDERING + GEWENSTE ONDERSTEUNING

WAARDERING/ In het vo krijgt LOB van zowel decanen als schoolleiders een voldoende, variërend van een 6,7 tot een 7,0. Voor schoolleiders vo is het gemiddeld rapportcijfer gedaald, voor decanen/LOB-coördinatoren is dat gelijk gebleven. In het mbo liggen de rapportcijfers telkens lager dan in het vo: in 2023 variëren de rapportcijfers voor mbo tussen een 5,8 en een 6,5. De grootste ontwikkeling wordt door zowel decanen/LOB-coördinatoren als schoolleiders gezien bij het opzetten en uitvoeren van LOB-activiteiten. Het beschikbaar stellen van middelen heeft de minste ontwikkeling doorgemaakt volgens decanen/LOB-coördinatoren.

GEWENSTE ONDERSTEUING/ Net als in eerdere jaren geven vrijwel alle decanen en LOB-coördinatoren aan dat ze op enig gebied behoefte hebben aan ondersteuning. Het vaakst is er behoefte aan ondersteuning bij professionalisering van medewerkers, kwaliteitsbewaking en -borging en zorgen voor brede betrokkenheid bij LOB.

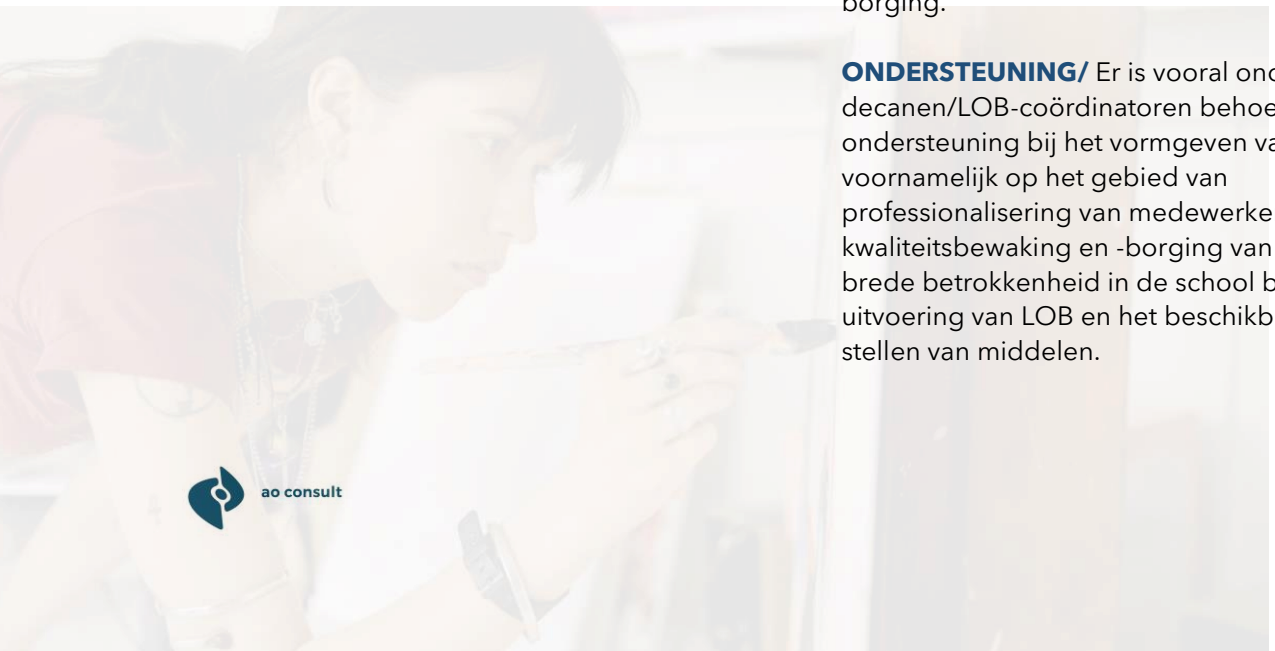
Ook aan de JOB-panelleden is gevraagd wat hun school kan verbeteren aan LOB. Daar kwamen veel wisselende antwoorden op. De volgende drie antwoorden zijn vaker genoemd:

- *Zorg dat studenten überhaupt LOB krijgen.*
- *Zorg voor duidelijkheid en structuur bij LOB.*
- *Zorg er voor dat iedere student individuele aandacht krijgt tijdens LOB.*

ALGEMENE CONCLUSIES

Op basis van de eindmeting kunnen we concluderen dat er in de afgelopen periode een positieve ontwikkeling is geweest op het gebied van LOB, maar dat er op een aantal punten ook geen of weinig vooruitgang is geboekt ten opzichte van de vorige meting. Mogelijk is dit een direct gevolg van de coronapandemie en de maatregelen die daartegen werden getroffen.

ONTWIKKELINGEN/ De grootste ontwikkeling wordt door zowel decanen/LOB-coördinatoren als schoolleiders gezien bij het opzetten en uitvoeren van LOB-activiteiten. Het beschikbaar stellen van middelen heeft de minste ontwikkeling doorgemaakt volgens decanen/LOB-coördinatoren.

TEVREDENHEID/ Men is over het algemeen tevreden met LOB in de eigen school of afdeling. LOB krijgt van alle respondenten een voldoende, al is duidelijk dat die in het vo ruimer voldoende is dan in het mbo. In het vo krijgt LOB van zowel decanen/LOB-coördinatoren als schoolleiders een voldoende, variërend van een 6,7 tot een 7,0. In het mbo variëren de cijfers tussen een 5,8 en een 6,5. Onder schoolleiders havo/vwo en onder decanen/LOB-coördinatoren in het mbo zien we ten opzichte van de vorige metingen een daling in het gegeven rapportcijfer voor LOB.

PRIORITEITEN/ Kijken we naar waar in de komende jaren de meeste prioriteit moet komen te liggen, dan is dat volgens zowel de decanen/LOB-coördinatoren als schoolleiders bij professionaliteit van medewerkers en kwaliteitsbewaking/-borging.

ONDERSTEUNING/ Er is vooral onder de decanen/LOB-coördinatoren behoefte aan ondersteuning bij het vormgeven van LOB, voornamelijk op het gebied van professionalisering van medewerkers, de kwaliteitsbewaking en -borging van LOB, brede betrokkenheid in de school bij uitvoering van LOB en het beschikbaar stellen van middelen.

AANBEVELINGEN

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek en met input vanuit een sessie met vertegenwoordigers van betrokken stakeholders is een reeks aanbevelingen opgesteld om LOB in vo en mbo verder te verbeteren.

AANDACHT/ Zorg ervoor dat de (ontwikkeling van de) visie op LOB voldoende aandacht behoudt als basis voor de invulling van LOB in de scholen. Maak het LOB-beleid goed zichtbaar en vindbaar voor de betrokkenen: in ieder geval voor de LOB-coördinator/decaan, maar ook breder in de school.

INDIVIDUELE BEGELEIDING/ Investeer in de individuele begeleiding van leerlingen en studenten: maatwerk is belangrijk en kan het beste worden geboden in één-op-één gesprekken. Het is wenselijk om de gesignaleerde dalende trend in het aantal individuele gesprekken om te buigen.

BETREK LEERLINGEN, STUDENTEN EN OUDERS/ Zorg ervoor dat het betrekken van leerlingen/studenten en ouders bij het vormgeven en evalueren van LOB in de school voldoende aandacht krijgt / blijft krijgen, zodat zo goed mogelijk kan worden aangesloten bij hun wensen en behoeften.

WERK SAMEN/ Verstevig de samenwerking met externe partners: zowel met het toeleverend en vervolgonderwijs als met partijen binnen de (regionale) arbeidsmarkt.

PROFESSIONALISEER/ Leg in de komende jaren de meeste prioriteit bij de professionaliteit van medewerkers (ook al in de lerarenopleidingen) en kwaliteitsbewaking/-borging op het gebied van LOB. Bied decanen/LOB-coördinatoren hierbij ondersteuning (bijv. in het hoe een LOB-gesprek te voeren met een leerling). Bied schoolleiders ondersteuning in de wijze waarop zij hun decanen/LOB-coördinatoren kunnen faciliteren. Zowel de decanen/LOB-coördinatoren als schoolleiders geven aan dat dit prioriteit moet krijgen.

EVALUEER/ Een belangrijk verbeterpunt dat voor vele scholen nog op de lijst staat, heeft betrekking op de evaluatie van LOB. Alhoewel de meerderheid van scholen aangeeft LOB te evalueren, zijn evaluaties vooral gericht op het meten van de tevredenheid over LOB bij leerlingen en studenten en het evalueren van specifieke LOB-activiteiten. Het is belangrijk dat er wordt geëvalueerd in relatie tot geformuleerde visie en uitgezet beleid: wordt dat wat bedacht is ook daadwerkelijk bereikt? In het kader van de kwaliteitscyclus LOB: zorg als school voor een jaarlijkse evaluatie van het LOB-beleid en betrek daarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens, waaronder ten minste de tevredenheid van de leerlingen en de resultaten na uitstroom.

DEEL RESULTATEN/ Het is tevens belangrijk dat de resultaten van evaluaties meer en breder gedeeld worden met leerlingen/studenten, ouders en interne raden (medezeggenschapsraad, ouderraad, leerlingenraad, studentenraad) om betrokkenheid en een gevoel van eigenaarschap te vergroten. Het betrekken van ouders is zeker in het mbo niet altijd even makkelijk, maar ook daar nuttig. Leer door goede praktijkvoorbeelden met elkaar te delen van hoe het wel lukt.

ONDERDEEL KWALITEITZORG/ Geef LOB een nadrukkelijkere plek in het brede kwaliteitsbewakingssysteem binnen scholen. Dan kan het worden opgenomen in een pdca-cyclus en blijft het minder vrijblijvend.

GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID/ Zorg dat je samen aan de slag gaat met LOB en het onder de aandacht blijft brengen. LOB is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen: leerlingen/studenten, ouders, bedrijfsleven, iedereen die in school met de leerlingen/studenten werkt, de schoolleiding/-management, VO-raad, MBO-raad, VH, leerlingen- en studentenvakbonden, BiOND en overkoepelende organisaties zoals het expertisepunt. Informeer elkaar, luister naar elkaar en zet het goed toerusten van leerlingen en studenten voor de toekomst hierin centraal.

ao consult